

Lone Fatums prædiken nytårsdag

Taler

Lone Fatum
Universitetslektor og præst

Dato

1. januar 2011

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekster**

Paulus' Brev til Galaterne kapitel 3, vers 23-29
Lukasevangeliet kapitel 2, vers 21

Salmer

Vær velkommen, Herrens år (Nytår)
Du, Herre Krist
Stod med Krist vi op af døde
Jesus Krist, du gav mig livet
Jesus er navnet mageløst

- 1 Det er Alterbogens absolut korteste prædikentekst, vi har for os i dag. Men tag
ikke fejl – den syner måske ikke af så meget, men den rummer dog så mange
forestillinger og symbolske motiver, at den har fylde og betydning som en
komprimeret programtekst. Den hører til blandt Lukasevangeliets
5 barndomsfortællinger, og her sammenfatter den hovedpunkterne i Lukas-
forfatterens Kristus-fortolkning. Her mødes og brydes en ny religion med en
gammel, det himmelsk guddommelige med det jordisk menneskelige, og Jesus
placeres akkurat i skæringspunktet mellem jødedom og kristendom. På den ene
side fastholdes og idealiseres det jødiske som Jesu menneskelige baggrund og
10 forudsætninger; på den anden side overbydes og tilsidesættes det jødiske af
forestillingen om Jesus som Kristus, Guds Søn og verdens Frelser.

Umiddelbart drejer det sig jo blot om, at det jødiske drengebarn, som kom til
verden julenat, nu er blevet så gammel, at han ifølge Loven skal omskæres som
15 alle andre jødiske drengebørn.

Men til dette jødiske og lovbestemte og jordisk menneskelige føjes så med
navnet Jesus et guddommeligt perspektiv. For skønt navnet i historisk forstand
ikke er usædvanligt, så rummer det her den særlige identifikation af drengen, at
20 han er Guds redskab til frelse. I sin hebraiske form betyder navnet Jesus: Gud
hjælper, og det vil sige: befrier, frelser.

Denne dreng med dette navn er altså udset til at være den, som skal personificere

25 Guds frelse blandt mennesker, han skal formidle den, sætte den i værk; han skal være og virke i verden som Frelseren, på Guds vegne og med Guds magt.

30 Alt dette skal vi ifølge Lukas-forfatteren høre i navnet Jesus, og derfor får vi også juleeventyrligt fortalt, at det er det navn, som er givet ham af Gud selv, og som hans mor fik besked om af ærkeenglen Gabriel allerede før drengens underfulde undfangelse.

35 Og dermed er den korte tekst pludselig blevet meget lang; for med al den Kristus-fortolkning, som gør Jesus-navnet betydningsfuldt, drejer det sig ikke mere blot om det jordisk menneskelige, og det drejer sig slet ikke mere blot om en lille jødisk dreng, der skal omskæres efter Loven.

40 Når navnet Jesus udpeger drengen som verdens frelser, og når det er Gud selv, som har bestemt, at Frelser er hans navn, så drejer det sig først og fremmest om hans guddommelighed. Af navnet må vi forstå, at netop denne dreng hører Gud til på en særlig måde. Ganske vist er han født som et menneskebarn, men egentlig er han Kristus, Guds Søn, og Gud har en plan med ham, en særlig opgave, som netop han og kun han kan løse; derfor hedder han Frelser.

45 På denne måde overbyder Lukas-forfatteren det jødisk lovbestemte og jordisk menneskelige og identificerer Jesus som Kristus. Men han gør det i kort form, fordi han forudsætter, at vi kender historien og er rede til selv at medtænke hele evangeliefortællingen om Jesu liv og død. Og han forudsætter først og fremmest, at vi forstår sammenhængen mellem jul og påske og kan følge Kristus-fortolkningsens røde tråd fra barnet i krybben til manden på korset. Kan vi det, 50 kan vi også tilegne os forestillingen om, at Jesus, Frelseren, kom til verden som et menneske med lige præcis det guddommelige formål at dø som et menneske for syndige menneskers skyld. Og at dette er – frelsen.

55 Både julens og påskens fortællinger identificerer det største i det mindste. Vi skal se og genkende det guddommelige ophøjede i det tilsyneladende uanselige og forstå frelsens overvældende betydningsfuldhed i Frelserens menneskelige fornedrelse.

60 Ved at fortælle, at Jesus blev omskåret efter Loven som alle andre jødiske drengebørn, fastholder Lukas-forfatteren Jesus som et historisk menneske med en bestemt etnisk og kulturel baggrund. Men ved samtidig at gøre Jesus-navnet

til den guddommelige bestemmelse, der definerer ham som Frelser og afstikker
frelsens opgave, gør forfatteren det klart, at det er Kristus og Kristus-
65 fortolkning, det drejer sig om. Det er ikke det jødiske menneske, Jesus, som gør
Kristus betydningsfuld; det er omvendt: det er Kristus-fortolkningen, som gør
Jesus betydningsfuld.

At Jesus som Kristus personificerer Guds frelse og dermed udgør
70 skæringspunktet mellem jødedom og kristendom, drejer det sig også om for
Paulus i den tekst fra Galaterbrevet, som jeg før læste fra alteret.

Det er sjældent, at episteltekst og prædikentekst passer så godt sammen, som det
er tilfældet i dag. Selv om de to tekster både genremæssigt og tematisk er vidt
75 forskellige, så fokuserer de begge to på en gang på det, som binder
kristendommen til jødedommen, og på det, som adskiller dem fra hinanden.

Paulus interesserer sig ingen steder i sine breve for fortællingen om Jesu liv eller
for hans ord og gerninger på jorden. Det afgørende for Paulus er slet ikke Jesu
80 liv, men hans død og opstandelse, og derfor er korset det helt centrale symbol i
Paulus' Kristusfortolkning. Fordi døden på korset var Guds Søns død, og fordi
Paulus er overbevist om, at døden skete efter Guds vilje for synderes skyld,
betyder korset tilgivelse og retfærdiggørelse som frelse. Og det er denne
frelsesbetydning, som Gud har bekræftet ved at lade sin søn, den korsfæstede
85 Kristus, opstå af døde.

Også for Paulus er det altså vigtigt, at Jesus var et menneske, og at han døde og
blev begravet som et menneske. Derfor understreger han et andet sted i
Galaterbrevet, at Jesus som enhver anden jødisk mand var født under Loven af
90 en jødisk mor.

Men pointen for Paulus er, at Lovens tid nu definitivt er forbi; den er blevet
afløst af den tid, som er Kristustroens tid. Loven har haft sin betydning, men nu
har den udspillet sin rolle; nu er det Kristus alene og troen på ham, der
95 bestemmer gudsforholdet. Og dermed er også omskærelsens tid forbi; nu er det i
stedet dåben til den korsfæstede, som giver del i frelsen og gør gudsforholdet til
et Kristusfællesskab.

Det er jo ikke uvæsentligt, at dåben som en symbolsk handling, der på en gang
100 bekræfter og anskueliggør trosforholdet, stiller de to køn lige. Fordi dåben til

Kristus har åndelig betydning, kan den ifølge Paulus ikke, som omskærelsen, være et kødeligt, kropsligt tegn. Og netop denne åndelige betydning af dåben, og af troens forhold til Kristus i det hele taget, forklarer Paulus nærmere med
105 det lidt sære billede af Kristus som en stor åndelig klædning, som alle døbte er blevet iført og har på og altså sammen kan høre til i.

Nok er billedet lidt sært, men meningen er ikke til at tage fejl af, for det samler på en gang alle kristne i et, åndeligt livsfællesskab, og på den måde minder det
110 om det billede, som Paulus bruger i et andet brev, nemlig billedet af Kristus som en åndelig krop og de kristne som de mange forskellige lemmer; hver har sin plads og sin betydning, men alle hører til på den ene og samme krop.

Det er denne åndelige fortolkning af Kristus-fællesskabet, som gør det muligt
115 for Paulus at hævde, at alle jordisk menneskelige forskelle og grænser, som før har holdt mennesker adskilt og sat grupper op imod hinanden, de er nu alle sammen faldet væk og har mistet deres diskriminatoriske betydning. I troens åndelige Kristus-fællesskab er ingen hverken fremmed eller uren eller mindreværdig; her er ingen uønskede og ingen pointsystemer, for alle hører til
120 med samme ret, Kristus-troens ret. Alle er forskellige, men er ikke desto mindre fælles, og ingen må udstødes, for ingen kan undværes.

Den lukanske prædikentekst udpeger for os det jødiske menneske Jesus som Kristus, den guddommelige Frelser. Men Lukas-forfatteren forventer, at vi
125 samarbejder om Kristus-fortolkningen; han regner med, at vi selv kan følge den røde tråd fra barnet i krybben til manden på korset og derfor også ved, hvori Frelserens opgave består. Måske regner han endda også med, at vi af os selv kan indse, hvad det indebærer for os at få del i den frelse, som Kristus udvirker med sin død. Men han forklarer det ikke; han forpligter os ikke – i hvert fald ikke
130 eksplicit.

Anderledes med Paulus-teksten fra Galaterbrevet. For her kommer det ikke alene eksplicit til udtryk, hvordan vi får del i frelsen, nemlig ved tro og dåb. Af Paulus bliver vi også grundigt belært om, at tro på Kristus betyder samhørighed
135 med ham, og at døbte troende allerede har fået del i den frelse, som rummer retfærdiggørelse og syndernes forladelse. Derfor hører døbte til inden for i det åndelige fællesskab, som er Kristus – på en gang en kollektiv identitet og et troens livsrum, hvor synd ikke mere hersker, hvor døden har mistet sin magt, og hvor evighedslivet derfor er begyndt.

Nu er Galaterbrevet jo imidlertid ikke skrevet til os. Det er skrevet til en ganske bestemt gruppe af små menigheder med hedensk eller ikke-jødisk baggrund, og det er skrevet for at overbevise mænd i disse menigheder om, at Lovens tid er
145 forbi, og at omskærelse ikke har betydning for Kristus-troende. Paulus vil have de galatiske mænd til at forstå, at det er tro på Kristus, som alene er afgørende, og at dåb nu har erstattet omskærelse som den symbolske besegling af gudsforholdet.

150 Men selv om vi ikke er Galaterbrevets adressater, og selv om det ikke er os, der står i begreb med at lade os omskære, så kan jeg dårligt forestille mig en vigtigere og mere relevant pointe på denne første dag i det nye år end netop denne om troens og dåbens Kristus-fællesskab. Et fællesskab, som forpligter til sammenhold i gensidighed, et fællesskab, som nedbryder sociale, etniske,
155 kulturelle og kønslige grænser, et fællesskab, kort sagt, defineret af næstekærlighed.

Når vi nærmer os jul, er det efterhånden blevet en vane at foretage spørgeskemaundersøgelser og diskutere i medierne, hvor mange, der tror, hvad
160 de tror, hvorfor de tror, eller hvorfor de ikke mere tror. Således også i år, og det blev bl.a. til en historie om, at trosbekendelsen er for svær at forstå; den er alt for gammel og alt for abstrakt – den bør skrives om. Og så prædikes der helt forkert, alt for længe, alt for stift og kedeligt – og alt, alt for svært. Der bør prædikes kort og klart og hverdagsagtigt, og det må ikke være sværere end, at børn kan forstå
165 det.

Kritikken af prædikenerne forstår jeg godt; det er surt med lange, kedelige prædikener – mine egne inklusive. Men at trosbekendelsen er så gammel, at den nu bør moderniseres – det er svært at tage alvorligt. For hvordan kan det
170 hverdagsagtige og umiddelbart forståelige, alt det, som vi kan sige os selv, være målestok for at tale om Kristustro og håb om frelse?

Hvis vi af misforstået børnevenlighed kun vil se barnet i krybben og ikke manden på korset, så er der ikke hverken tro eller håb at tale om. Og hvis vi
175 udelukker svære, tunge og abstrakte ord som fx synd og nåde fra vores moderne selvforståelse, fordi vi vil selv og kan selv, ja – så er det klart: så kan der ikke tales om syndernes forladelse, og der kan ikke prædikes om hverken frelse eller næstekærlighed.

Det er nok karakteristisk for vores tid, at vi hellere ser på Jesus som menneske, det gode og store, det moralsk ideale menneske. Men nøjes vi med det, så reducerer vi Jesus til en undtagelse; et smukt ideal, javist, men et ideal, som vi hverken kan eller skal leve op til. Et ideal, med andre ord, som er til pynt, men
185 som ikke for alvor forpligter os.

Følger vi derimod den røde fortolkningstråd fra krybben til korset og ser Jesus som det menneske, som også er Kristus, Guds Søn, og som levede sit liv og døde sin død for synderes skyld efter Guds vilje, så ser vi ham som Frelseren, og vi
190 forstår hans navns betydning som vores modsigelse. Så er han ikke mere en pyntefigur; så er han på en gang til trøst og til anfægtelse, til kritisk besindelse. For så modsiger han os i vores magelige selvtilstrækkelighed.

Som alle døbttes fælles klædedragt og som den krop, hvorpå vi alle hører sammen
195 som lemmer, er Jesus som Kristus det troens og håbets livsrum, hvor syndens magt er brudt, og det forpligter os: det sætter os i stand til ikke bare at tale om fællesskab, men til at være fællesskab. Det sætter os i stand ikke bare at tale og tale og tale om værdier og sammenhængskraft, alt imens velfærdssamfundet eroderer, og vores menneskesyn bliver mere og mere kynisk og umenneskeligt,
200 men til at være medmenneskelige og næstekærlige.

Så nej, trosbekendelsen skal ikke skrives om; Jesus er betydningsfuld for os som Kristus, og det kan vi nu engang ikke nøjes med at tale børnevenligt og hverdagsagtigt om. Vi er nødt til som anfægtede og eftertænkssomme mennesker
205 at besinde os på, hvordan tro og håb forpligter os – hvis det da er tro og håb, vi sammen vil leve af i Kristus, i dette særlige livsrum, hvor evighedslivet allerede er begyndt.

Amen.

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Første tekstrække, Nytårsdag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/lone-fatums-praediken-nytarsdag>

220

225

230

235

240

245

250

255